

VERWORVEN VOOR DE MIDDELHEIMCOLLECTIE SCHENKINGEN, AANKOPEN EN BRUIKLENEN: EEN OVERZICHT

Adrien Tirtiaux, *Heaven & Earth*, 2018

Adrien Tirtiaux (°1980, BE) werd opgeleid tot architect. Hij gebruikt vaak interactie en of publieksparticipatie om zijn projecten te realiseren of te vervolledigen. Hij werkt zowel als autonoom kunstenaar, als in het collectief HOTEL CHARLEROI dat hij zelf oprichtte in 2009. Met zijn installaties en constructies probeert hij de relatie met de omgeving vast te leggen en erop in te grijpen. Hij ambieert in zijn sculpturen, die vaak de gedaantes van architectuur aannemen, niet om een functionele ingreep te doen, maar om een mogelijke (mentale) nieuwe verbinding te realiseren. Zijn werk was onder meer te zien in Manifesta (2008), IKOB (2014) en Martha Herford (2017).

Het werk *Heaven and Earth*, 2018 bestaat uit twee delen: een scenario voor de creatie van het kunstwerk, en de eerste materiële uitvoering van dat scenario. Het werk wordt gerealiseerd door beton in uitgegraven mallen in de aarde te gieten: de locatie zelf wordt dus de gietvorm van deze gegoten sculptuur. De aardetextuur blijft zichtbaar en wordt een onderdeel van het werk. Tirtiaux koos ervoor om geen sculptuur te ontwerpen, maar deze te laten ontstaan als een gevolg van het proces, zoals dat kenmerkend is voor zijn praktijk. In dit geval stelt hij zich tot doel de aarde te verbinden met (de blik op) de hemel. In poëtische zin, maar ook als een manier om het

museumlandschap opnieuw te ervaren als een specifieke samenloop van omstandigheden in ruimte, tijd en licht.

Jan Dries, meditatieve ruimte het zelf zijn, 1974-2019 - Middelheimmuseum, "Belgische beeldhouwkunst in Middelheim"

Jan Dries (1925-2014) studeerde aan de Antwerpse Kunstacademie en het Hoger Instituut voor Schone Kunsten. Aanvankelijk legt hij zich toe op keramiek: gebruiksvoorwerpen, maar ook autonome sculpturen. In 1958 kreeg het kunstenaarscollectief G58-Hessenhuis toelating van burgemeester Lode Craeybeckx om in het Hessenhuis een tentoonstelling te organiseren: als antwoord op de Wereldtentoonstelling te Brussel poogden jonge Antwerpse kunstenaars aandacht te vestigen op de kunst die op dat ogenblik in hun stad geproduceerd werd. G58 stond voor pluralistische en experimentele kunst en Jan Dries stond mee aan de wieg van de kunstenaarsgroepering.

Vanaf de jaren zestig maakte Jan Dries geleidelijk aan de overstap naar marmeren sculpturen. Naast zijn beeldhouwwerken raakte Dries in 1974 bij het grote publiek bekend door het eerste Vlaamse *landart*-kunstwerk te maken. Dat deed hij in de context van de overzichtstentoonstelling 'Belgische beeldhouwkunst' in het Middelheimmuseum. Dries creëerde een werk met natuurlijke materialen – gras, aarde en zand – 10 x 10 x 10 meter groot en 60 cm diep en hoog) bestaande uit een verdieping en een verhoging van het landschap, uitgevoerd met wiskundige precisie. Hij wou met dit werk naar eigen zeggen een kosmisch gevoel scheppen. Het tijdelijke werk kreeg de titel *Meditatieve ruimte – het zelf zijn*. In 1986 kreeg het een permanente uitvoering op het Theaterplein, vlak voor de nieuwe stadsschouwburg in het centrum van Antwerpen. De kunstenaar koos daarbij voor een stedelijke vertaling in steen en voor een schaalvergroting: het werk werd meer dan drie keer zo groot uitgevoerd dan in de oorspronkelijke vorm. (Het werk, in een afmeting van 36 x 36 m, 180 cm diep en 180 cm hoog was middels trappen betreedbaar, en wordt ingehuldigd op 5 september 1986.) Maar bij de heraanleg van het plein in 2007 verdween het werk onherroepelijk.

Jan Dries bleef creëren. In 1986 ontving hij de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor zijn kunstenaarsloopbaan. Het jaar nadien werd Dries geslagen tot Ridder in de Kroonorde. Ook op hoge leeftijd bleef Dries actief, tot zijn overlijden in 2014.

Het oorspronkelijke werk wordt in concept geschonken aan het museum door de Estate Jan Dries, die de nabestaanden van de kunstenaar vertegenwoordigt. De uitvoering van het werk wordt gefinancierd door de Middelheim Promotors.

William Forsythe, *Debut*, 2018

William Forsythe, *Backwards*, 2018

William Forsythe, *Towards the Diagnostic Gaze*, 2013-2018

Bekend als choreograaf van memorabele producties met de Forsythe Company en als leider van het Frankfurt Ballet. William Forsythe (°1949, US) vertrekt van de bewegingspatronen van het klassiek-academische ballet, ontrafelt ze en combineert ze tot nieuwe structuren. Typisch voor zijn producties zijn een virtuoze techniek, lichtontwerp, elektronische muziek en improvisatie. Maar ook een interactie met objecten op de scène is kenmerkend voor zijn choreografisch werk.

Oudgediende in de wereld van de dans, maakt Forsythe vrij recent zijn intrede in de wereld van de beeldende kunst. De laatste tien jaar produceert Forsythe 'choreographic objects': ruimtelijke installaties, vaak in combinatie met beeld of tekst, die in veel gevallen een interactief element in zich dragen. Daarmee dwingt hij de toeschouwer om zich bewust te worden van zijn verhouding tot het kunstwerk, door de suggestie van of uitnodiging tot een fysieke interactie. Hiermee regisseert hij de toeschouwer, of daagt hem daartoe uit. Om deel uit te maken van die verbazingwekkende ervaring, moet de deelnemer bereid zijn de controle op te geven en een rol op te nemen.

“Fysieke afspraken vormen in alle gevallen het middel om de bewegingen te begrijpen waar ieder choreografisch systeem naar verwijst. Dit wordt gezien als het eerste principe van de choreografische objecten zelf.” — William Forsythe

De Middelheim Promotors verwerven maar liefst drie installaties van deze kunstenaar, en schenken deze aan het museum voor opname in de vaste collectie-opstelling. Het gaat om:

Het werk *Debut* werd gecreëerd in opdracht van het Middelheimmuseum, ter gelegenheid van de tentoonstelling *Experience Traps*. Het gaat om een uniek exemplaar, dat zich aan de hoofdingang van het museum bevindt. Als een warm welkom, en ook als een aanduiding dat het Middelheimmuseum zich onderscheidt van de andere parken in de stad. Het werk maakt ons bovendien alert, trekt ons uit een onbewust handelen. Maar hoe dat er uitziet, to ‘walk in like you mean it’, moet elke bezoeker voor zichzelf bepalen.

Ook de twee delen van *Backwards* (13, 5, 23, 7) - opnieuw unieke exemplaren- werden gecreëerd op vraag van het museum, en ter gelegenheid van de tentoonstelling *Experience Traps*. Het gaat om

tekstwerken die in de rustbanken van het museumpark werden geïntegreerd. De instructies van de kunstenaar zijn moeilijk uit te voeren, wat volgens zijn intenties uitnodigt contact te maken met andere bezoekers. Zo wil de kunstenaar bijdragen aan het museum als ontmoetingsplek. Zonder die bijdrage van de bezoekers blijft het kunstwerk onbestaand, valt het terug in de status van meubilair.

Van het bestaande *Towards The Diagnostisic Gaze* maakte de kunstenaar een adaptatie speciaal voor het museum (een eerdere versie van het werk bestaat zonder de blauwe steen, die door de kunstenaar gekozen werd vanwege de relatie tot de streek.) De diagnostische blik zal uitwijzen dat het voor de toeschouwer onmogelijk is om de instructie van de kunstenaar uit te voeren, tenzij die toeschouwer dood zou zijn: het object verraadt dat waar leven is, beweging is. Een voor de kunstenaar relativerende ervaring: falen kan soms ook een opluchting betekenen. Ook dit werk was al te zien in de tentoonstelling *Experience Traps*.

Dennis Tyfus, *De Nor*, 2018

Dennis Tyfus, *The Pogo Never Stops*, 2018

Dennis Tyfus (°1979, B) kennen we vooral als een kunstenaar met een grote zelfredzaamheid en zelforganisatie, die naast een sterke lokale verankering en verbondenheid met de Antwerpse kunst- en muziekwereld de voorbije jaren ook een substantieel internationaal netwerk heeft uitgebouwd. Zijn werk vindt zijn basis in een tomeloze tekenpraktijk en een voorliefde voor taal en woord, maar de vorm waarin het verschijnt is zeer divers. Het werk is constant in beweging. Het sculpturale aspect van Tyfus' werk is de manier waarop het heel zorgvuldig en bewust omgaat met de ruimte die het inneemt. Tyfus' werk is dan ook letterlijk overal, en heel vaak in de publieke ruimte. Naast flyers en posters, tekeningen, schilderijen en performances zijn er ook installaties, sculpturen, video's, vinylplaten, concerten, T-shirts, magazines, boeken en tatoeages.

My Niece's Pierced Knees was de eerste museale solotentoonstelling van de Antwerpse kunstenaar Dennis Tyfus, te zien in het Middelheimmuseum van oktober 2018 tot maart 2019. Eerder in 2018 nam de kunstenaar ook deel aan *Experience Traps* met *De Nor*. Deze sculpturale installatie wordt door de kunstenaar in de zomermaanden geprogrammeerd met performances en kleine concerten. Het werk bestaat dus voluit bij gratie van die aanwezigheid van de kunstenaar, en werd daarom als een langdurige bruikleen opgenomen in de museumcollectie.

Uit zijn solotentoonstelling verwerven de Middelheim Promotors het centrale werk *The Pogo Never Stops* dat meteen geschonken wordt aan het museum. Het beweeglijke werk is een uniek exemplaar, bestaande uit 13 individueel met tekeningen van de kunstenaar bedrukte Skydancers van elk 4 meter hoog, op een ventilator. Ook dit werk werd gecreëerd in opdracht van het Middelheimmuseum.

Peter Rogiers, *The Garden*, 2012
Peter Rogiers, *Silver Cakespoons*, 2012
Peter Rogiers, *Zilver Fruit*, 2012
Peter Rogiers, *The Fly*, 2016
Peter Rogiers, *Reclining nude*, 2016
Peter Rogiers, *The Tip*, 2016
Peter Rogiers, *Django*, 2016
Peter Rogiers, *Cock Talk*, 2016
Peter Rogiers, *Rodeo*, 2016
Peter Rogiers, *Bird Figure*, 2016

Op de solotentoonstelling van Peter Rogiers uit 2016 vormde *Zilver Fruit* samen met *Silver Cakespoons* en *The Garden* een cluster: *BREEZE*.

“Een palmboom is een van de ‘alibi’s’ die ik gebruik om een werk in te vullen. Ik zoek een thema dat zo stereotiep is – zo van iedereen – dat niemand zich het kan toe-eigenen. Zou ik een urinoir gebruiken, word ik onmiddellijk gelinkt aan Marcel Duchamp (1887-1967). Ik wil niet dat het een intellectueel statement wordt. Maar het moet meer worden dan die typische palmboom, er moet iets bevreemdend aan zijn. Er moet een subjectiviteit insluipen waardoor het bijna een buitenaardse entiteit wordt.” Opvallend is hoe hij het alibi ‘palm’, door een ander materiaal te gebruiken – aluminium bij *Zilver Fruit*, *Silver Cakespoons* en *The Garden* – een compleet andere lading en visuele impact meegeeft. *“Het ding met een palmboom is dat het een beeldende stellingname is, maar zich daar tegelijkertijd ook tegen verzet. Eenmaal een palmboom bevrijd is van de last een palmboom te moeten zijn, of van de last zogenaamde echte kunst te moeten zijn, kan zijn leven als opzienbarend object beginnen. Eenmaal die grens overschreden, kan hij vrij bewegen, opstijgen. Dat is wat de kunst van Peter Rogiers gemeen heeft met alle kunst van het nietige. Ze overstijgt de regels en is ervan bevrijd.”* (kunstjournalist Carl Friedrich Schröer in Peter Rogiers. Geen titel. Galerie Thomas Schulte). *Zilver Fruit* is een uniek exemplaar.

Op dezelfde solotentoonstelling van Peter Rogiers uit 2016 figureerde in het Braempaviljoen 10 *Figurines*, nieuwe zwarte bronzen sculpturen. Ze ontstonden vanuit een interesse in kleine speelgoedfiguurtjes die afgeleid zijn van science fiction of comicultuur, maar zijn gemaakt uit brons met een zwart patina, zodat ze minder op speelgoed lijken en minder charmeren. Het spanningsveld tussen serieus en humor, en een (zelf)ironiserende benadering, zijn kenmerkend voor het werk van Rogiers en in het bijzonder voor deze groep. De *Figurines* hebben een weerbarstige, gesloten lading. Ze plaatsen de kunstmatigheid van het object voor elke animistische kwaliteit. Anderen prikkelen juist de hebberigheid van de bezoeker, en combineren de grote aantrekkingskracht van een kleinood, een speelgoed- of verzamelobject, met soms humoristische titels. Bij een opstelling in groep leken de *Figurines* met elkaar in interactie te zijn. In 2018 verwierf het museum 7 van de oorspronkelijke 10 exemplaren. Het zijn unieke exemplaren.